

VAN 'T WOUT

door

H.M. Kuypers

Eerder gepubliceerd in Ons Voorgeslacht, jrg. 54 (1999) een uitgave van de Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie

In december 1997 verscheen de familiegeschiedenis van “Het geslacht Van ‘t Wout 1490-1997” van de hand van de heer J.J. van ‘t Wout te Lisse. Mijn respect is groot voor de geweldige hoeveelheid informatie, die dit lijvige (bijna 900 blz) en fraai verzorgde boekwerk biedt. Aardig is dat de familiegeschiedenis als het ware ingebed wordt in de geschiedenis van land en streek door gelijktijdig meer of minder locale gebeurtenissen en wetenswaardigheden op te dissen.

In de inleiding beschrijft de auteur op overzichtelijke wijze het ontstaan van de familienaam. Voor menigeen zal het verrassend zijn, dat de naam van deze familie Van ‘t Wout niets te maken heeft met het dorpje ‘t Woud in het Westland en dus geen toponym is, maar van oorsprong een versteend patronym “Wout”, waar in het begin van de 18e eeuw het voorvoegsel “van ‘t” voor geplaatst is.

Dat verschijnsel, dat een dergelijk voorvoegsel als “van der” of “ver-” voor een versteend patronym geplaatst wordt, zien we ook bij namen als Van der Arend, Van der Brand (afgeleid van Ysbrand/Sybrand), Van der Burg (afgeleid van Burghard), Van der Does en Verdoes (afgeleid van de mansvoornaam Doe), Van der Hidde, Van der Sprong (Sprong is ook een oude mansvoornaam) en Verjans, mogelijk eveneens bij Veraart, Van der Dries en Verdries.¹ Dit fenomeen heeft zich met name in Zuid-Holland voorgedaan, bij voorkeur bij in onbruik geraakte mansvoornamen.

De naam Van ‘t Wout is terug te voeren op het patronym van de oudst bekende voorvader Jan Woutersz., die vanaf 1497 in Stolwijk vermeld wordt. Wetenschappelijk minder juist is, dat de auteur de stamreeks laat beginnen met als oudste parentatie ene Wouter, van wie niets meer bekend is dan zijn voornaam, uit het patronym van zijn zoon Jan Woutersz. Hetzelfde geldt voor het vermelden van de leeftijd van deze en gene in iedere akte, terwijl die niet in de originele akte genoemd wordt.

Genealogisch gezien zijn er helaas enkele onjuistheden, met name in de oudere generaties. Vooral jammer is, dat er onjuiste voorouders opgevoerd worden, omdat de ervaring leert dat helaas vele genealogen zulke kwartieren klakkeloos overnemen, zeker als deze gepubliceerd zijn in een werk, waar zeer veel tijd in is geïnvesteerd en daardoor betrouwbaar oogt, als van de heer Van ‘t Wout.

Zijn boek was nog niet koud van de pers of in een kwartierstaat van ‘Onze Voorouders deel III’, uitgegeven door de afdeling Rijnland van de Ned. Geneal. Ver. in mei 1998, waren deze onjuiste kwartieren kritiekloos overgenomen.

Het zou een goede zaak zijn, wanneer iedereen, die iets publiceert, waarbij hij of zij gebruik

maakt van eerdere publicaties, deze gegevens eerst zelf controleert. Dit zou zeker een vereiste moeten zijn, wanneer die overgenomen gegevens niet van bronnen vergezeld waren.

Van 't Wout schat het geboortejaar van de eigenlijke stamvader, Jan Woutersz., op ca 1515. Hij gaat daarbij voorbij aan de volgende gegevens van het leenregister van de heerlijkheid 's Heeraertsberg.²

Op 18-4-1497 wordt Jan Woutersz. beleend met de helft van 4 morgen land in Kort Schoonouwen onder Stolwijk en op 21-9-1502 met de andere helft.

Op 23-8-1533 en op 25-2-1546 doet Jan Woutersz. hulde van dit leen met ledige hand. Ook bij het wisselen van leenheer, moesten de leenmannen hulde doen en de eed van trouw afleggen voor hun nieuwe leenheer. Hierbij behoefden zij niets te betalen. Zij deden hulde "met ledige hand". Dit leenregister vertoont helaas hiaten.

Daarom is het niet duidelijk of de Jan Woutersz. van 1497 en 1502 dezelfde is als die van 1533 en 1546. Het valt zeker te overwegen, dat de eerste de grootvader is van de tweede.

Hoe dan ook, de eigenlijke stamvader Jan Woutersz. was op 23-8-1533 minstens 25 jaar oud, de minimumleeftijd om als leenman zelfstandig te mogen optreden.

Op 2-9-1591 wordt Claes Jan Woutersz.z. met dit leen van de heerlijkheid 's Heeraertsberg beleend, bij dode van zijn broer, Wouter Jansz. en op 26-5-1601 is een Wouter Jansz. te Oudewater leenvolger bij dode van zijn oom, Claes Jan Woutersz.z.

Deze Wouter Jansz. te Oudewater moet dus een zoon zijn van een broer of zuster van Claes Jan Woutersz.z.

Jan Woutersz. is overleden tussen 1557 en 1561.

In het 10^e penningcohier van Stolwijk onder Zuid-Holland van 1561³ (Stolwijk viel deels onder het rechtsgebied van Bloys en deels onder dat van Zuid-Holland) staan twee van de percelen, die in 1557⁴ op naam stonden van Jan Woutersz., nu op naam van de weduwe van Jan Woutersz. Hiermee in overeenstemming is het gegeven, dat Claes Jan Woutersz.z. op 6-6-1560 beleend wordt met 2½ morgen land in Lang Schoonouwen, eveneens een leen van de heerlijkheid 's Heeraertsberg. Ook van dit leen is Wouter Jansz. te Oudewater op 26-5-1601 leenvolger bij dode van zijn oom, Claes Jan Woutersz.z.

De auteur noemt als kinderen van Jan Woutersz. behalve Claes en Pieter, ook een Lijsge en een Jan. Hoewel niet uitgesloten is, dat Jan Woutersz. een zoon Jan heeft gehad (mogelijk de vader van Wouter Jansz. te Oudewater), is de Jan Jansz., die Van 't Wout opvoert onjuist.

Deze Jan Jansz. is Jan Jansz. Griet(gen). Zijn zuster, over wier kinderen hij voogd is, is niet Lijsge Jan Woutersz.dr., maar Lijsge Jansdr. Griet(gen).

Zij zijn kinderen van Jan Cornelisz. Griet(gen) en N. N. Pietersdr.

Op 26-4-1586⁵ scheiden Jan Jansz., Grietge Jansdr., Leendert Cornelisz. met zijn kinderen en Marritge Jansdr. met haar kinderen, kinderen van Jan Cornelisz. Grietge, de boedel van hun (schoon)-vader resp. grootvader.

Op dezelfde dag⁶ doet Leendert Cornelisz. Colick uitkoop van zijn drie kinderen geprocreeerd bij Lijsge Jansdr. Hun voogd is Jan Jansz.

Op 30-5-1623⁷ testeren Jan Jansz. anders geseyt Jan Griet en Grietge Jansdr, zijn zuster, won. in Benedenheul onder Stolwijk.

Hun erfgenamen zijn de kinderen van Lijsbet Jansdr. en het kind van Marritge Jansdr., hun

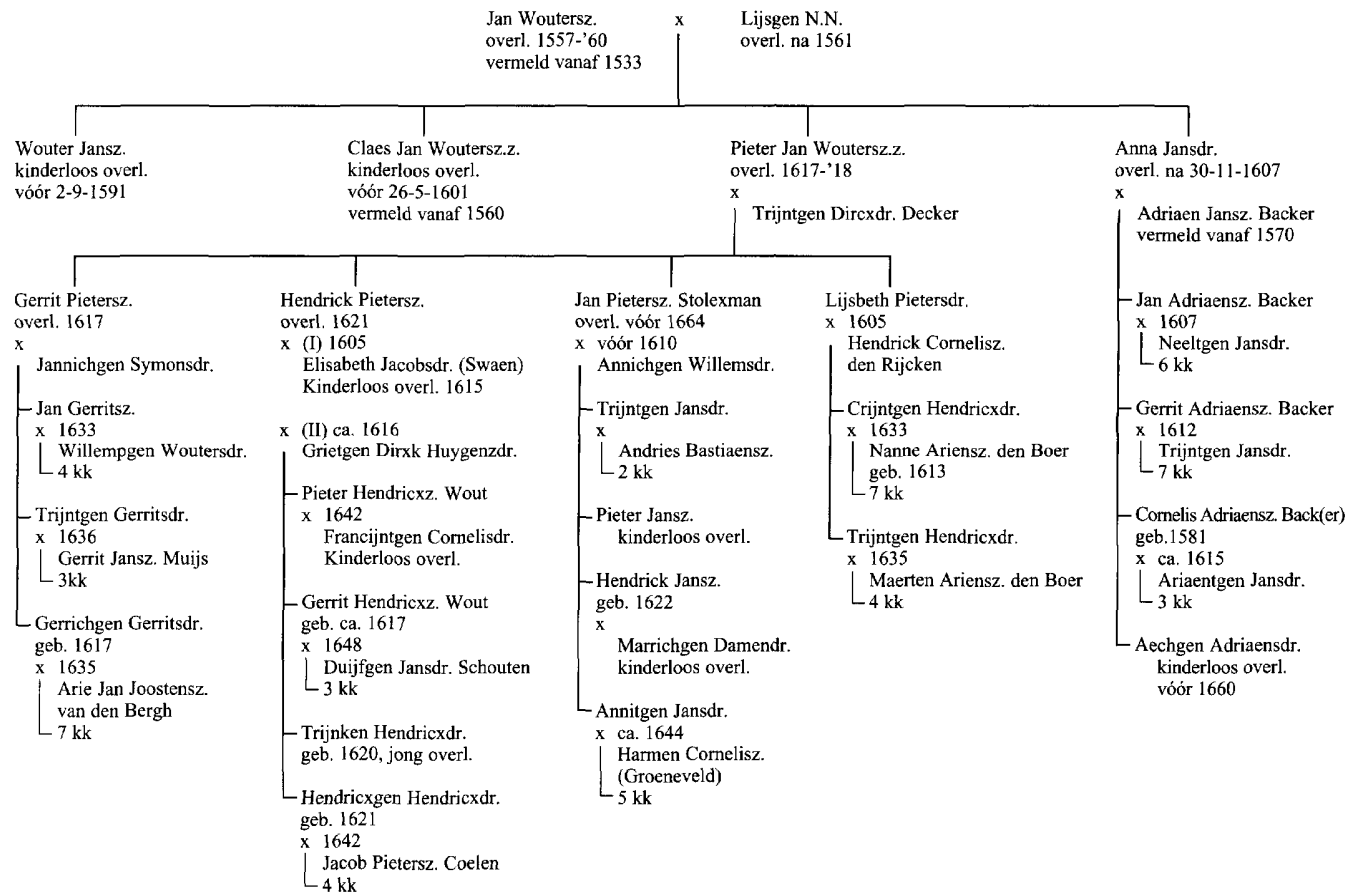
overleden zusters.

De drie kinderen van Leendert Cornelisz. Coolwijck en Lijsgen Jansdr. heten Willem, Jan en Maritgen.⁸

Annichgen Leendertsdr, getrouwd met Maerten Jacobsz., die één van de erfgenamen wordt genoemd van Lijsgen, Jan Woutersz. [weduwe], is dus geen dochter van Leendert Cornelisz. Coolwijck en Lijsgen Jansdr.

Wanneer sprake is van “de erfgenamen van Lijsgen Jan Woutersz.”,⁹ wordt bedoeld de erfgenamen van Lijsgen, Jan Woutersz.s weduwe.

Van de kinderen van Jan Woutersz. en zijn vrouw Lijsgen zijn, behalve de kinderloos gestorven Wouter en Claes, nog bekend Pieter en Anna, getrouwd met Adriaen Jansz. Backer (zie schema).

Op 30-11-1607¹⁰ passeren Jan Adriaensz., van Stolwijk, en Neeltgen Jansdr., j.d. van Gouderak, huwelijkse voorwaarden. De bruidegom wordt geassisteerd door zijn vader en moeder, Adriaen Jansz. en Anna Jansdr., en zijn ooms Pieter Jansz. en Pieter Jansz. de Backer.

De vader van de bruidegom blijkt Adriaen Jansz. Backer te zijn¹¹

De bruidegom tekent zelf met Jan Aryensz. Backer.

De eerste Pieter Jansz. is een broer van Anna Jansdr., de moeder van de bruidegom. De handtekening van deze Pieter Jansz. onder deze akte van huwelijkse voorwaarden is identiek aan die van Pieter Jan Woutersz.z. onder de akte van huwelijkse voorwaarden van Jacob Dircxz.

Decker en Ariaentgen Ariensdr. op 12-11-1586.¹²

Pieter Jan Woutersz.z., getrouwd met Trijntgen Dircxdr. Decker, was daar één van de kaarsluijden (getuigen) bij het huwelijk van zijn zwager.

Bij twee huwelijken van kinderen van Pieter Jan Woutersz.z., Hendrick Pieter Jan Woutersz.z.z. op 26-4-1605¹³ en Elisabeth Pietersdr. op 3-12-1605,¹⁴ is Adriaen Jansz. Backer één van de tussen-sprekers (getuigen) van hun zijde.

De twee dochters van Elisabeth Pietersdr. en Hendrick Cornelisz. de Rijcken, Crijntgen Hendricxdr. en Trijntgen Hendricxdr., worden door Van 't Wout abusievelijk opgegeven als dochters van Hendrick Pieter Jan Woutersz.z.z. en zijn eerste vrouw, Elisabeth Jacobsdr.

(Swaen). Dit laatste echtpaar blijft overigens kinderloos, maar daar kom ik nog op terug.

De onplezierige consequentie van het poneren van deze onjuiste filiatie is dat velen de kwartieren van Elisabeth Jacobsdr. (Swaen) nu onterecht in hun kwartierstaat zullen overnemen, want zowel Crijntgen Hendricxdr., getrouwd met Nanne Ariensz. den Boer, als Trijntgen Hendricxdr., getrouwd met Maerten Ariensz. den Boer, hebben een uitgebreid nageslacht.

Nanne en Maerten Ariensz. den Boer zijn broers en komen uit Bergambacht. Maerten woonde in Bergambacht en Nanne, geb. ca 1613,¹⁵ kwam op de hofstede van zijn schoonvader op de N.Z. van Benedenheul onder Stolwijk.

Ook betreffende de kinderen van Pieter Jan Woutersz.z. zijn correcties en aanvullingen te geven. Gerrit Pietersz. en zijn vrouw Jannichgen Symonsdr. hadden drie kinderen: Jan, Trijntgen en Gerrichgen.¹⁶ De laatste is vermoedelijk na het overlijden van haar vader (posthuum) in 1617 geboren en daarom naar hem Gerrichgen genoemd.

Jannichgen Symonsdr. kwam uit Ouderkerk a/d IJssel.

Jan Gerritsz. trouwt te Stolwijk op 9-4-1633 met Willempgen Woutersdr., uit welk huwelijk vier kinderen geboren werden.

Zijn nazaten in de rechte manlijke lijn gaan zich Stam noemen.

Trijntgen Gerritsdr. trouwt te Stolwijk op 10-11-1636 met Gerrit Jansz. Muijs, uit welk huwelijk drie kinderen geboren werden.

Gerrichgen Gerritsdr. trouwt te Stolwijk op 29-9-1635 met Arie Jan Joostenz.z. van den Bergh uit Bergambacht. Zij verhuizen naar Brandwijk en krijgen zeven kinderen.

De door Van 't Wout genoemde Grietgen Gerritsdr. is geen dochter van Gerrit Pietersz., maar van Gerrit Jan Gerritsz.z.¹⁷

Jan Pieter Jan Woutersz.z.z. verdwijnt na 1630 uit het gezichtsveld van Van 't Wout. Deze kent alleen zijn vrouw Annichgen Willemsdr. en hun in 1622 te Stolwijk gedoopte zoon Hendrick.

Het echtpaar duikt weer op in Bergambacht, waar hij Jan Pietersz. Stolcxman genoemd wordt. De eerste vermelding in Bergambacht van “Jan Pieter Jan Wouter” is in 1632 in het verpondingscohier van Bergambacht.¹⁸

Hij woont op een hofstede in Benedenberg en was gezworene van Berg-ambacht.

Annichgen Willemsdr. is een dochter van Willem Dirck Brantsz.z. en Marrichgen Maertensdr. in Benedenkerk onder Stolwijk.¹⁹

In de volgende akte worden de vier kinderen van Jan Pietersz. Stolcxman genoemd.

Op 25-6-1649²⁰ verkopen Jan Pietersz. Stolcxman, oud gezworene, voor hemzelf en als bestevader en voogd van de onmondige kinderen van Trijntgen Jansdr., Pieter Jansz. en Hendrick Jansz., mede voor henzelf, en Harmen Cornelisz. als getrouwd hebbende Annitgen Jansdr. aan Maerten Ariensz., hun neef, won. in Tussenlanen, een perceel land.

De koper is Maerten Ariensz. den Boer, getrouwd met Trijntgen Hendricxdr. (de Rijcken), dochter van Elisabeth Pietersdr. Hij was dus eigenlijk een aanbehuwde neef van zijn vrouws oom, Jan Pietersz. Stolcxman.

Jan Pietersz. Stolcxman is voor 22-2-1664²¹ overleden.

Zijn zoons Pieter en Hendrick sterven kinderloos. Zijn dochters Trijntgen Jansdr., getrouwd met Andries Bastiaensz. te Ammerstol, en Annitgen Jansdr., getrouwd met Harmen Cornelisz. uit Bergambacht, hebben tot op heden nageslacht.

Het echtpaar Harmen Cornelisz. en Annitgen Jansdr. vestigde zich in Gijbeland. Hun kinderen gaan zich Groeneveld noemen.

Hendrick Pieter Jan Woutersz.z.z. is tweemaal getrouwd geweest.

Op 26-4-1605 passeerde hij huwelijksvoorwaarden met Elisabeth Jacobsdr. (Swaen). Dit huwelijk bleef kinderloos, zoals al eerder vermeld. Dat blijkt ontegenzeggelijk uit de akte van taxatie van de onroerende goederen, nagelaten door Elisabeth Jacobsdr., huysvrouw van Hendrick Pieter Jan Woutersz.z.z., d.d. 13-12-1615.²²

Slechts erfenissen in de zijlijn (collaterale successie) werden in die tijd belast,²³ waarmee bewezen is, dat Elisabeth Jacobsdr. geen erfgenamen in de rechte lijn, ergo kinderen, naliet.

Daaruit volgt, dat ook Pieter Hendricxz. Wout een zoon moet zijn van Grietgen Dirck Huijgensz.dr., de tweede vrouw van Hendrick Pietersz. Al diens vier kinderen komen dus uit zijn tweede huwelijk. Op 16-11-1648²⁴ verkoopt Pieter Hendricxz. Wout, biersteker te Stolwijk, aan Grietgen Dircxdr., **zijn moeder**, won. mede te Stolwijk, een huis en erf op het dorp op de hoek van de Coolwijkerweg.

Ook deze akte bevestigt voorgaande conclusie.

Op 24-5-1620 laat Hendrick Pietersz. te Stolwijk een kind Trijnken dopen. Van ‘t Wout noemt deze datum abusievelijk als doopdatum van Hendricks zoon Gerrit. Deze Trijnken, vernoemd naar grootmoeder Trijntgen Dircxdr. Decker, zal jong gestorven zijn.

Immers op 8-11-1658²⁵ en 17-12-1659²⁶ worden alleen Gerrit Hendricxz. [Wout] en Jacob Pietersz. Coelen [getrouwd met Hendrickgen Hendricxdr.] erfgenamen van Grietgen Dirck Huijgensz.dr. genoemd.

Evenals zijn broer Gerrit zal Hendrick Pieter Jan Woutersz.z.z. gestorven zijn toen zijn vrouw zwanger was.

Evenals de posthuum geboren dochter van Gerrit Pietersz. naar haar al overleden vader Gerrichgen vernoemd werd, zo zal de in 1621 posthuum geboren dochter van Hendrick Pietersz. naar hem vernoemd zijn: Hendrickgen Hendricxdr.

Opnieuw gaat Van 't Wout in de fout met het noemen van de moeder van Grietgen Dirck Huijgensz.dr. Ook hier kiest hij de 'verkeerde' vrouw van Dirck Huygensz. als moeder van diens kinderen.

Dirck Huijgensz. was tweemaal getrouwd, wat overigens niet bekend is aan Van 't Wout. De eerste vrouw van Dirck Huijgensz., Grietgen Gerrebrantsdr., is kinderloos gestorven. Dat blijkt uit de akte van de boedelscheiding tussen Dirck Huijgensz. en de erfgenamen van zijn overleden huisvrouw.²⁷ De akte is ongedateerd, maar vermoedelijk van 29-5-1584.

Indien de erfgenamen van Grietgen Gerrebrantsdr. haar kinderen waren geweest, dan zouden deze of tenminste hun voogden genoemd zijn in deze akte.

Alle vijf kinderen van Dirck Huijgensz. zijn kinderen van zijn tweede vrouw, N.N. Geerlofsdr. Grietgen Dirck Huijgensz.dr. is vermoedelijk de oudste dochter, gelet op de huwelijksjaren van haar broers en zusters. De kans is groot, dat zij vernoemd is naar de overleden eerste vrouw van Dirck Huijgensz., volgens het gangbaar vernoemingsgebruik van die tijd.

Dat Grietgen Dirck Huijgensz.dr. al in mei 1584 geboren zou zijn, zoals Van 't Wout stelt, acht ik niet waarschijnlijk. Meer voor de hand ligt, dat zij geboren is tussen 1585 en 1590, maar dat blijft speculeren. Het is in ieder geval onjuist en overbodig om bij ieder optreden van Grietgen haar exacte leeftijd te vermelden, uitgaande van een geboortjaar van 1584.

De tweede vrouw van Dirck Huijgensz. is een dochter van Geerlof Cornelisz. en Lijsgen.²⁸ Dat wordt ook nog eens bevestigd in de akte d.d. 27-5-1642,²⁹ waarin de erfgenamen van Fijchgen Damendr. genoemd worden. Tot de erfgenamen van moederszijde van Fijchgen Damendr. behoren de kleinkinderen van Geerlof Cornelisz. Hieronder Huijg Dircxz., voor hem zelf en voor zijn zusters en zwagers.

Deze zusters zijn Grietgen, Maritgen, Annichgen en Elisabeth.

Maritgen Dircxdr., getrouwd te Stolwijk op 18-12-1616 met Jacob Jacobsz. Coomen, stierf kinderloos. Haar onroerende goederen werden op 18-2-1669³⁰ getaxeerd i.v.m. de collaterale successie.

Haar erfgenamen zijn de kinderen van haar broer en zusters, iedere staak voor ¼ part, nl. de kinderen van Huijg Dircxz., die van Annichgen Dircxdr., die van Elisabeth Dircxdr. en die van Grietgen Dircxdr. Als kinderen van Grietgen Dircxdr. worden genoemd Gerrit Hendricxz. Wout voor 1/8 part en de kinderen van Hendrickgen Hendricxdr. bij Jacob Pietersz. Coelen voor 1/8 part.

Ook uit deze erfdeling blijkt, dat alle kinderen van één moeder zijn. Indien Grietgen Dircxdr. een halfzuster van de andere kinderen van Dirck Huijgensz. zou zijn geweest, dan had zij 'met halven hand' geërfd.

De heer Van 't Wout geeft als sterfdatum van Gerrit Hendricxz. Wout 21-9-1716 te Alphen a/d Rijn.

Uitgaande van een geboortjaar van 1618 zou hij dan 98 jaar oud zijn geworden. Dat is mogelijk maar niet erg waarschijnlijk, waarom dit gegeven voor de zekerheid gecontroleerd werd.

Op die datum **geeft Heyndrick Geritsz. Wout het overlijden aan van zijn zoon Gerrit**, onvermogen.

Hendrick Gerritsz. Wout is de op 30-6-1652 te Stolwijk gedoopte zoon van Gerrit Hendricxz. Wout en Duijffe Jansdr. Schouten.

Gerrit Hendricxz. Wout is met zijn gezin in 1675 verhuisd naar Alphen.

Op 20-2-1675³¹ neemt Gerrit Hendricxz. Wout, won. te Stolwijk, een hypotheek op zijn huis en erf op de N.Z. van het dorp a/d heerenstraat. Hij verkoopt dit huis en erf in juli/aug. 1675.³²

Op 21-10-1675³³ verklaart Gerrit Hendricxz. Wout, tegenwoordig won. te Alphen, dat Jan Jansz. en Claes Jansz. Schouten, zijn zwagers, zich borg hebben gesteld voor hem.

Bij het tot stand komen van dit artikel heb ik dankbaar gebruik mogen maken van gegevens en adviezen van de heren ing. F.H.J. van Aesch, P. Flippo en J. de Jager.

AFKORTINGEN

SAK Streekarch. Krimpenerwaard
SAHM Streekarch. Hollands Midden

NOTEN

1. vriendelijke mededeling van P. Flippo.
2. ARA, Heerl. Arch. 's Heeraertsberg inv. nr. 242.
3. ARA, Staten van Holland voor 1572 inv. nr. 1445.
4. ARA, Staten van Holland voor 1572 inv. nr. 1117.
5. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 826 fol. 53.
6. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 826 fol. 54.
7. SAHM, ona Gouda inv. nr. 35 fol. 103v.
8. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 839 fol. 152, SAHM, ona Gouda inv. nr. 170 fol 7 en ona Gouda inv. nr. 224 fol. 444.
9. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 23 en fol. 30.
10. SAHM, ona Gouda inv. nr. 15 akte 57.
11. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 875 fol. 53v en 55v, en ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 14 en 70v.
12. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 827 fol 35.
13. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 80.
14. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 95.
15. SAK, ona Schoonhoven inv. nr. 7178 akte 113 (oud 55 jaar op 3-5-1668).
16. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 839 fol. 167 en fol. 249.
17. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 841 fol. 127 en ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 18 d.d. 30-5-1680.
18. SAK, OA Bergambacht inv. nr. 58.
19. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 149 en inv. nr. 839 fol. 276.
20. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 15.
21. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 77.
22. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 828 fol. 219v.
23. *Ons Voorgeslacht* 1997 blz. 385.

24. SAHM, ona Gouda inv. nr. 263 fol. 200.
25. SAK, ora Stolwijk inv. nr 875 fol. 492v.
26. SAK, ora Berkenwoude inv. nr. 4.
27. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 827 fol. 22.
28. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 827 fol. 156v en inv. nr. 828 fol. 158v.
29. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 15.
30. SAK, GA Stolwijk inv. nr. 456.
31. SAHM, ona Gouda inv. nr. 388.
32. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 841.
33. SAK, ora Stolwijk inv. nr. 852 fol. 130.